

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΕΕ, Αθήνα,

«Οι αναπτυξιακές προκλήσεις στην 4^η προγραμματική Περίοδο και ο ρόλος των μηχανικών: Για μια κοινωνία της γνώσης, την κοινωνική συνοχή, τη βιώσιμη ανάπτυξη»

Τοποθέτηση της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου στο Σχέδιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος
«Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»

Α. Γούτα.

Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου

Η σημερινή τοποθέτηση εκ μέρους του ΤΕΕ για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα, αποτελεί την τρίτη κατά σειρά κατάθεση σχολίων και απόψεων στο θέμα αυτό.

Έχουν προηγηθεί οι απόψεις μας σε σχετική ημερίδα του ΥΠΙΑΝ πέρσι τον Ιούνιο αλλά και στην διαβούλευση για το πρώτο σχέδιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, το Σεπτέμβριο του 2006.

Και φυσικά, εκτός από την συζήτηση για την 4^η προγραμματική περίοδο, θέσεις και απόψεις διατύπωνε το ΤΕΕ και για την πορεία του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα του Γ' ΚΠΣ μέσω του Εκπροσώπου του-Μέλους της Επιτροπής Παρακολούθησης.

1. Γενική τοποθέτηση

Η **ανταγωνιστικότητα**, αποτελεί τα τελευταία χρόνια, το μείζον ζητούμενο για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από μια **οικονομία της γνώσης**, σε συνδυασμό με την **βιώσιμη ανάπτυξη** και την **κοινωνική συνοχή**. Κι αυτός ο στόχος δεν είναι άλλος από την **Στρατηγική της Λισσαβόνας**, ένας στόχος που διαπερνά πλέον όλα τα κείμενα, όλες τις πολιτικές της ΕΕ, και τους κανονισμούς όλων των Ταμείων.

Αλλά και στα διαρθρωτικά ταμεία ειδικά, η ανταγωνιστικότητα, η έρευνα και η καινοτομία αποτελούν κυρίαρχα στοιχεία για τις δράσεις σε όλες τις περιφέρειες, σε όποιο στόχο κι αν ανήκουν.

Και πώς θα επιτευχθεί αυτό?

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας, αυτό που αναγνωρίζεται πλέον ως η **λέξη-κλειδί** για την ανταγωνιστικότητα είναι η **Καινοτομία**. Στις θέσεις του ΤΕΕ σημειώναμε εξ αρχής ότι η Καινοτομία πρέπει να αποτελεί το επίκεντρο του νέου ΕΠ.

Για να αποδώσει όμως καρπούς αυτή η προσπάθεια για Καινοτομία, πρέπει να υπάρξουν οι απαραίτητες βασικές προϋποθέσεις, δηλαδή:

- √ Εξασφάλιση υποδομών με βιώσιμο τρόπο, υλικών και άυλων (στις μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, υγεία, εκπαίδευση)
- √ Κατάλληλο θεσμικό καθεστώς και επιχειρηματικό περιβάλλον
- √ Κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία
- √ Αναβάθμιση και προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού
- √ Προώθηση όλων των παραπάνω σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Μιλώντας λοιπόν για το ΕΠ της Ανταγωνιστικότητας-Επιχειρηματικότητας, μιλάμε για το πρόγραμμα που πρέπει να μεταφέρει το κυρίαρχο ζητούμενο όλης της ΕΕ στην ελληνική πραγματικότητα. Και ως τέτοιο αναγνωρίζεται και στη σχετική διατύπωση που υπάρχει μέσα στο κείμενο, όπου αναφέρεται ότι «το νέο ΕΠ καλείται να ασκήσει ρόλο καταλύτη σε όλους τους τομείς της οικονομίας».

2. Στοιχεία της σημερινής πραγματικότητας και το ΕΠΑΝ- Η περιφερειακή διάσταση

- Τα **μακροοικονομικά στοιχεία** της Ελλάδας παρουσιάζουν τον τελευταίο καιρό μια σημαντική βελτίωση:

Το ΑΕΠ για το 2007, αναμένεται να αυξηθεί κατά 3,9%, (έχουμε το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης ΑΕΠ στην ΕΕ), το έλλειμμα του προϋπολογισμού να περιοριστεί στο 2,4% του ΑΕΠ (από 7,8% του ΑΕΠ το 2004), μείωση της ανεργίας στο 8,3% (από 11,3% πριν από τρία χρόνια), ενδεκαπλασιασμός των ξένων επενδύσεων (4δισ ευρώ πέρυσι). Σε αυτή την βελτίωση του οικονομικού κλίματος συνέβαλαν μέτρα όπως αυτά της μείωσης των φορολογικών συντελεστών ή της πάταξης της φοροδιαφυγής. Ενθαρρυντικά

σημάδια βεβαίως για το ότι κάποια πράγματα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και αρχίζουν να αποδίδουν καρπούς.

- Τι γίνεται όμως με τα **επιμέρους στοιχεία**, αυτά που αφορούν την **ανταγωνιστικότητά μας**?

Ας δούμε μερικά ενδεικτικά νούμερα από ένα πλήθος διαθέσιμων στοιχείων, πολλά εκ των οποίων παρατίθενται και στο νέο ΕΠΑΕ.

- α. Στους **διαρθρωτικούς δείκτες**, η πλειοψηφία των ελληνικών δεικτών είναι χειρότεροι από τον μέσο όρο των 25. Εντυπωσιακές οι διαφορές στη δια βίου μάθηση (1,9% συμμετοχή έναντι του 10,2% ΜΟ), στην αξία των απεσταθθέντων εμπορευμάτων (8% του ΑΕΠ έναντι 28,5 της ΕΕ-25), αλλά και στο σημαντικό νούμερο των δαπανών για την έρευνα (0,61% του ΑΕΠ έναντι του 1,86% ΜΟ). Θυμίζουμε τον στόχο του ΕΜΠ το νούμερο αυτό να ανέλθει στο 1,5% ως το 2010 έναντι του 3% που βάζει η ΕΕ.
- β. ¹Να σημειώσουμε επίσης ότι σε σχέση με την ΕΕ-25, στην Ελλάδα ο πρωτογενής τομέας έχει 3πλάσια συμμετοχή, ο δευτερογενής είναι γύρω στο 80% του ΕΕ ΜΟ και ο τριτογενής στα ίδια επίπεδα (σελ.12). Στο κείμενο του ΕΠΑΕ ότι εξαιτίας αυτής της διαφοράς, δεν αρκεί η απλή αναπαραγωγή γενικών οδηγιών και καλών πρακτικών. Συμφωνούμε, ότι αυτό δεν είναι «ικανή συνθήκη», είναι όμως απολύτως «αναγκαία», παρά τη σημαντική διαφορά του πρωτογενούς τομέα. Εξάλλου το ΕΠΑΕ αφορά τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Άρα οι καλές πρακτικές μας χρειάζονται.
- γ. Οι επιδόσεις μας στους στόχους της **Λισαβόνας** και στον τομέα-κλειδί που όπως αναφέραμε είναι η **καινοτομία**.
Η χώρα μας και η Λισαβόνα (σελ.37) : Θέση Νο 22.
Οι επιδόσεις μας στην καινοτομία, Ε&Α : Θέση Νο 21.
- δ. Εντύπωση προκαλεί επίσης η παράθεση του πίνακα με τα συγκριτικά στοιχεία **ανταγωνιστικότητας Ελλάδας και νέων κρατών μελών**. Συγκρίνοντας τη χώρα μας που είχε τις αναπτυξιακές ευκαιρίες 3 προγραμματικών περιόδων ακόμα και με τις νέες χώρες που τώρα ξεκινούν αυτόν τον αγώνα δρόμου, οι

¹ Αξίζει επίσης να δούμε την διαφορά της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) ανά τομέα,

επιδόσεις της Ελλάδας είναι χαμηλές. Και πιο ανησυχητικό ακόμα είναι το γεγονός ότι οι νέες αυτές χώρες προσελκύουν αυτή τη στιγμή, για πολλούς λόγους, 20 φορές περισσότερες ξένες άμεσες επενδύσεις από ό,τι η Ελλάδα.

Την προηγούμενη εβδομάδα ο ΣΒΒΕ παρουσίασε τα στοιχεία του International Institute for Management Development (IMD) με βάση τις επιδόσεις του 2006: η θέση της Ελλάδας είναι η 36^η μεταξύ 55 χωρών². Ο δείκτης με την εντυπωσιακή βελτίωση 10 θέσεων ήταν αυτός της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας (σε συμφωνία με όσα αναφέραμε προηγουμένως για την βελτίωση των μακροοικονομικών).

Ωστόσο όταν θέλουμε να θέσουμε τους στόχους μας για την ανταγωνιστικότητα, πρέπει κατ' αρχήν να ξεκαθαρίσουμε με τι θα πρέπει να συγκριθούμε:

- Με τις 10 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της ΕΕ οι οποίες μάλιστα ξεκινούν και με πολύ μεγαλύτερη ώθηση ή με τις 10 πρώτες?
- Ο στόχος μας είναι να προλάβουμε τους τελευταίους ή τους πρώτους?

Είναι οι στόχοι που θέτουμε τόσο φιλόδοξοι και οραματικοί ώστε να μας κάνουν ανταγωνιστικούς ή ακόμα και πρωτοπόρους? Από αυτή τη βάση σχεδιασμού θα έπρεπε να ξεκινήσουμε, βάζοντας ψηλά τον πήχυ.

- ε. Και μια και μιλάμε για το ΕΣΠΑ, δηλαδή για την πολιτική της Συνοχής μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών, τα πιο εντυπωσιακά ίσως νούμερα είναι αυτά των **περιφερειακών επιδόσεων στην καινοτομία**. Η πιο καινοτόμος ελληνική περιφέρεια είναι αυτή της Αττικής. Λαμβάνοντας αυτήν ως βάση σύγκρισης, όλες οι υπόλοιπες, πλην δυο, βρίσκονται στο 20-30% της επίδοσης της Αττικής (μια μάλιστα με μηδενικό δείκτη). Αλλά πιο εντυπωσιακή είναι η σύγκριση της πιο καινοτόμου **ελληνικής** περιφέρειας, δηλαδή της Αττικής, με την πιο καινοτόμο **ευρωπαϊκή** περιφέρεια: η Αττική φτάνει μόλις στο **21%** της καλύτερης ευρωπαϊκής επίδοσης, η ΚΜ στο **15%** και όλες οι υπόλοιπες σε απογοητευτικά **μονοψήφια** νούμερα.

Συμπέρασμα: Η σύγκριση με τον πρώτο είναι επώδυνη!

² ΗΠΑ, Σιγκαπούρη, Χογκ-Κογκ, Λουξεμβούργο, Δανία, Ελβετία, Ισλανδία, Ολλανδία, Σουηδία, Καναδάς.

- Κι εδώ βρισκόμαστε σε ένα μεγάλης σημασίας ζήτημα: σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανόνες, το νέο ΕΠΑΕ δε μπορεί να χρηματοδοτήσει πλέον τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης, παρά μόνο τις περιφέρειες του Στόχου 1. **Αλλά** οι πέντε περιφέρειες είναι αυτές που καλύπτουν το **69% του δευτερογενή**, το **70% του τριτογενή** τομέα και έχουν τις περισσότερες υποδομές έρευνας και καινοτομίας (σελ.128). Και ο γρίφος που πρέπει να επιλυθεί είναι ο εξής: αν στο ΕΠΑΝ είχαμε προβλήματα απορρόφησης με όλες τις περιφέρειες να συμμετέχουν, τι θα γίνει τώρα που μένουν εκτός οι 5 αυτές περιφέρειες θα μείνουν εκτός του πεδίου παρέμβασης? Είναι θετικό βεβαίως και σύμφωνο με τη λογική της πολιτικής Σύγκλισης, ότι τα νέα κονδύλια προορίζονται για τις περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, αλλά θα μπορέσουν άραγε αυτές να κινητοποιηθούν έτσι ώστε να αξιοποιήσουν τα νέα κονδύλια? Πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή σ' αυτό.

Και ενώ σε ό,τι αφορά τις 5 περιφέρειες η χρηματοδότηση των δράσεων ανταγωνιστικότητας θα γίνει από τα αντίστοιχα 5 ΠΕΠ, ωστόσο η στρατηγική, η διαχείριση και ο έλεγχος αυτών των δράσεων θα γίνεται κεντρικά από το ΕΠΑΕ. Αυτό, πρώτον, υποδηλώνει ότι οι περιφερειακές δομές δε μπορούν να χαράξουν τη σχετική στρατηγική και να διαχειρισθούν τα αντίστοιχα έργα, οπότε επιλέγεται το μοντέλο της κεντρικής διαχείρισης, και δεύτερον, ίσως και σημαντικότερο, ότι δε μένει στις περιφερειακές δομές η σχετική γνώση και εμπειρία. Παράδειγμα αυτής της περιφερειακής αδυναμίας, πού όμως με μέτρα κεντρικής διαχείρισης εξακολουθεί να συντηρείται, είναι και το ότι στην προηγούμενη περίοδο είχε παρατηρηθεί μεγάλη καθυστέρηση στην εκκίνηση των δράσεων που αφορούσαν στην έρευνα και την καινοτομία, λόγω του ότι οι περιφέρειες δε μπορούσαν να διαχειρισθούν τέτοιες δράσεις. Τα έργα ξεκίνησαν μόνο όταν δόθηκε η ευθύνη διαχείρισής στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, κάτι που ωστόσο δεν άφησε στις περιφέρειες την σχετική εμπειρία.

- Ωστόσο όπως είχαμε τονίσει και στις πρώτες απόψεις που καταθέσαμε στις σχετικές διαβουλεύσεις, θεωρούμε ότι η πραγματική ανταγωνιστικότητα θα μπορούσε να επιτευχθεί αν ξεκινούσε από την περιφέρεια και την τοπική κοινωνία, όπου θα έπρεπε:

Η κάθε περιφέρεια να εντοπίσει το συγκριτικό της πλεονέκτημα και εκεί να βάλει τη «σημαία» της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της. Με βάση αυτά τα πλεονεκτήματά της και στο πνεύμα της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, να αναπτύξει όλο το σχεδιασμό της, συντονίζοντας όλες τις παραγωγικές και οικονομικές δυνάμεις προς μια κοινή και ξεκάθαρη κατεύθυνση. Και προς αυτή την κατεύθυνση να θέσει στόχους υψηλούς, όχι σε σχέση με τη «γειτονιά» της, αλλά σε σχέση με το ευρωπαϊκό ή, γιατί όχι, και με το διεθνές περιβάλλον.

Βέβαια για γίνει αυτό θα έπρεπε να αποκτήσει σε τοπικό επίπεδο τις κατάλληλες νομικές αρμοδιότητες, διοικητικές και οργανωτικές δομές και να γίνει εξωστρεφής. Να υπάρξει δηλαδή μια ολοκληρωμένη και όχι αποσπασματική προσέγγιση bottom up. Άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες το έχουν κάνει και έχουν πετύχει εξαιρετικά αποτελέσματα ανταγωνιστικότητας και συνεπώς οικονομικής ανάπτυξης.

Μπορούν να το κάνουν και οι ελληνικές περιφέρειες? Πιστεύουμε πως ναι. Ενδεικτικά να αναφέρουμε πως στην περιοχή της Θεσσαλονίκης υπάρχουν 18 εργαστήρια νανοτεχνολογίας. Δε θα μπορούσε άραγε να αποτελέσει αυτή ένα κεντρικό στόχο καινοτομικής ανάπτυξης για την περιοχή μας? Ή με τον ίδιο τρόπο η ερευνητική δραστηριότητα της Ομάδας του συναδέλφου Θ. Κωνσταντόπουλου για την Τεχνολογία H₂, η οποία βραβεύτηκε με το ευρωπαϊκό βραβείο Descartes, που σύμφωνα με την Γερμανίδα Υπουργό που απένειμε τα βραβεία, είναι το επιστημονικό βραβείο αντίστοιχο με το βραβείο Νόμπελ. Μια τεχνολογία που θα μπορούσε να αποτελέσει το επίκεντρο ενός πλήθους οικονομικών και επιστημονικών δραστηριοτήτων, με την εμπλοκή πολλών και διαφορετικών κλάδων και της μεταποίησης και των υπηρεσιών.

3. Το ΕΠΑΝ της Γ' περιόδου

Να θυμηθούμε λίγα βασικά στοιχεία από το ΕΠΑΝ του Γ' ΚΠΣ:

9 άξονες προτεραιότητας, 42 μέτρα, 3217 εκ ευρώ δημόσια δαπάνη.

Οι καλύτερες επιδόσεις επιτεύχθηκαν στις δράσεις της επιχειρηματικότητας και οι χειρότερες στις δράσεις τεχνολογίας/καινοτομίας/έρευνας και στις

δράσεις υποδομών ενέργειας. Οι δράσεις λοιπόν που παρουσίασαν τα μεγαλύτερα προβλήματα και που δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα, αποτελούν σήμερα την καρδιά του νέου σχεδιασμού. Το βασικό ερώτημα όμως που τίθεται είναι πώς αυτή η εμπειρία αξιοποιήθηκε προκειμένου να εντοπίσουμε ποιες ήταν οι πηγές των προβλημάτων που οδήγησαν στην δυστοκία απορρόφησης.

Και ως γενικότερο σχόλιο θα είχαμε να πούμε ότι θα είχε ιδιαίτερη αξία να μπορούσε να δει κανείς την σύνδεση του ΕΠΑΕ με τα συμπεράσματα που μπορεί να βγάλει κανείς μελετώντας την πορεία του ΕΠΑΝ. Ενώ υπήρξε μια πολύ μεγάλη καθυστέρηση στο να ξεκινήσει η απορρόφηση των πόρων του ΕΠΑΝ, τα τελευταία δύο χρόνια καταβλήθηκε μια έντονη προσπάθεια, η οποία απέδωσε, φέροντας το ΕΠΑΝ στην πρώτη θέση απορρόφησης των ΕΠ. Μια τέτοιου είδους ανάλυση-διάγνωση των αιτιών που προκάλεσαν στο ΕΠΑΝ την αρχική δυστοκία, καθώς και την ανάλυση των αιτιών που κινητοποίησαν τα πράγματα στο τελευταίο διάστημα θα αποτελούσε μια πρώτης τάξεως βάση για την τεκμηρίωση του ΕΠΑΕ. Κάτι που μπορεί να έχει γίνει, αλλά δεν είναι εμφανές στο κείμενο του ΕΠΑΕ που διαβάζουμε.

4. Σχόλια και παρατηρήσεις για το νέο ΕΠΑΕ

Ένας Κεντρικός Αναπτυξιακός Στόχος.

5 Γενικοί Στόχοι-Άξονες Προτεραιότητας:

1. Ε-Τ-Κ
2. Εξωστρέφεια της επιχειρηματικότητας
3. Θεσμικό περιβάλλον και υποστηρικτικές δομές και εργαλεία
4. Ενεργειακό αειφορικό σύστημα
5. Τεχνική βοήθεια

Χρηματοδοτική κατανομή: 1721 εκ ευρώ Δημόσια Δαπάνη, με κατανομή πόρων και ποσοστά στους άξονες 2-4-3-1, όπως φαίνονται στο σχετικό διάγραμμα. Ωστόσο σε σχέση με το ΕΠΑΝ, μείωση των πόρων του 2 και διπλασιασμός των πόρων του 1.

Τα σχόλια μας λοιπόν:

- Γίνεται αναλυτικότερη σύνδεση και αντιστοίχιση του καθορισμού των στόχων με τις απαιτήσεις και υποδείξεις των ευρωπαϊκών κειμένων³ αλλά και σύνδεση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων αλλά και το σύνολο του ΕΣΠΑ. Επομένως το συγκεκριμένο ΕΠ φιλοδοξεί πράγματι να αποτελέσει το γρανάζι ενός ολοκληρωμένου και ενιαίου εθνικού σχεδιασμού.
- Ωστόσο δεν είναι σαφής η αντίστοιχη, η σύνδεση με :
 - Την πορεία και τα προβλήματα του ΕΠΑΝ του Γ' ΚΠΣ.
 - το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης.
 - Ενώ υπάρχουν δράσεις που σχετίζονται π.χ. με την παροχή υπηρεσιών e-government προς τις ΜΜΕ (σελ.120), δε φαίνεται αν υπήρξε συντονισμός με το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».
 - Αντίστοιχα ποια είναι η διασύνδεση των δράσεων του ανθρώπινου δυναμικού με το αντίστοιχο ΕΠ (σελ.117)?
- Πολύ θετικό η ευρεία και ανοιχτή διαβούλευση που έγινε αυτή τη φορά, επί μακρόν και με όλους τους εμπλεκόμενους. Ωστόσο μια τέτοια ευρεία διαβούλευση πιστεύουμε ότι θα πρέπει να γίνει και για τις δράσεις που θα ενταχθούν στους άξονες προτεραιότητας κι ότι είναι μια διαδικασία που θα έπρεπε να έχει ήδη αρχίσει.
- Εμφανής η διάσταση της καινοτομίας στον κεντρικό στρατηγικό στόχο.
- Ωστόσο θα έπρεπε να γίνεται αναφορά και σύνδεση των προγραμμάτων και της διάστασης της καινοτομίας με το 7^ο ΠΠ για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη καθώς και με το CIP (1^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία). Κι ακόμα να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και στα λοιπά εργαλεία, όπως ορθά δίνεται στο JEREMIE.
- Λιγότεροι οι άξονες προτεραιότητας σε σχέση με το ΕΠΑΝ του Γ' ΚΠΣ.

³ (Αναθεωρημένη Λισσαβόνα, Κατευθυντήριες Γραμμές Ανάπτυξης και Απασχόλησης, Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή)

- Ορθός ο αναπροσανατολισμός από τις υποδομές στην ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα: Οι υποδομές είναι το προαπαιτούμενο αλλά όχι ο τελικός στόχος.
- Καθορισμός προτεραιοτήτων με βάση την διαπίστωση των προβλημάτων, οριζόντια σε όλους τους τομείς και όχι τομεακές προτεραιότητες όπως στο προηγούμενο ΕΠΑΝ. Σημαντική θετική διαφορά.
- Δεν υπάρχουν εμφανείς δράσεις για τον τομέα της Βιομηχανίας-Μεταποίησης, όπως καταγράφονται π.χ. για τον τομέα του Τουρισμού ή του Πολιτισμού (Ολοκληρωμένες και Καινοτόμες Παρεμβάσεις, σελ 116). Πιστεύουμε ότι αντίστοιχα πρέπει να υπάρξουν συγκεκριμένες δράσεις και στόχοι που να τονώνουν τον εκσυγχρονισμό και την εξωστρέφεια της Βιομηχανίας και της μεταποίησης γενικότερα.
- Πολύ θετική η οριζόντια περιβαλλοντική διάσταση και ο καθορισμός αντιστοίχων επιμέρους στόχων οριζόντια και στους 4 Άξονες Προτεραιότητας.
- Γίνεται προσπάθεια για περιορισμό του αριθμού των δεικτών παρακολούθησης προκειμένου να μη δημιουργείται ένα βαρύ και δύσκαμπτο σύστημα παρακολούθησης. Και αυτό είναι σωστό. Ωστόσο δεν είναι το μόνο κριτήριο. Σημαντικό κριτήριο επιλογής δεικτών θα πρέπει να είναι η δυνατότητα οι δείκτες αυτοί να χρησιμεύουν όχι μόνο στον απολογισμό αλλά ως **εργαλεία διάγνωσης** με στόχο την **διορθωτική παρέμβαση** κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Χρειαζόμαστε δείκτες-εργαλεία και όχι μόνο δείκτες απολογισμού.
- Ο κατάλογος των ενδεικτικών δράσεων του Άξονα 1 είναι πλήρης και αναλυτικός: Εθνικοί Τομεακοί Πόλοι E&A, Περιφερειακοί **Πόλοι Καινοτομίας**, ενίσχυση νέων και ΜΜΕ, προσέγγιση και top down και bottom up (όσον αφορά τις ΜΜΕ), διεθνείς-ευρωπαϊκές-περιφερειακές συνεργασίες, **Τεχνολογικές Πλατφόρμες**, Θεματικά δίκτυα έρευνας, **Clusters**, δράσεις διάδοσης του πνεύματος καινοτομίας σε όλα τα στρώματα και όλες τις ηλικίες, Ζώνη Καινοτομίας Θεσσαλονίκης, **επιχειρήσεις spin off-spin out** κλπ, κλπ. Ωστόσο τέτοιες δράσεις υπήρχαν και στο ΕΠΑΝ και δεν προχώρησαν όσο θα έπρεπε. Έχουμε

βρει ποια είναι εκείνα τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν ώστε αυτή τη φορά να δούμε όλες αυτές οι ωραίες δράσεις να υλοποιηθούν με επιτυχία και να αποδώσουν καρπούς?

- Και εδώ να επανέλθουμε στους δείκτες και να σημειώσουμε ότι θα πρέπει να αποτυπώνουν όχι μόνο αριθμητικές μονάδες μέτρησης, πχ πόσες υποστηρικτικές υποδομές δημιουργήθηκαν σε αριθμό, αλλά **πόσο αποτελεσματικές** υπήρξαν, δηλαδή την **προστιθέμενη αξία** που αυτές δημιούργησαν και τη **βιωσιμότητά** τους μετά τη λήξη της χρηματοδότησης.
- Σημαντική παράμετρος για την επίτευξη των στόχων είναι η παράμετρος 'χρόνος'.
 - ✓ Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι οι δράσεις για την **E&T** θα επικεντρωθούν σε λίγες οριζόντιες περιοχές με επίδραση σε μεγάλο αριθμό εφαρμογών. Το ερώτημα είναι όμως ποιοι θα είναι αυτοί οι **τομείς προτεραιότητας**, πότε θα καθορισθούν και πότε θα ξεκινήσει ο συντονισμός και η σύνταξη των ερευνητικών δυνάμεων προς αυτές τις κατευθύνσεις? Το νέο νομοσχέδιο για την Έρευνα προβλέπει τα σχετικά όργανα και τους φορείς, ωστόσο όλα αυτά είναι ακόμα στη φάση σχεδιασμού, τη στιγμή που η 4^η προγραμματική περίοδος τρέχει ήδη.
 - ✓ Ομοίως, επιτακτικός είναι και ο άμεσος και σαφής καθορισμός αρμοδιοτήτων, συντονισμού κλπ. των **Διαχειριστικών Αρχών με τις ΓΓ** και λοιπές υπηρεσίες του ΥΠΑΝ.
 - ✓ Καταλυτικός είναι βεβαίως και ο καθορισμός των χρήσεων γης με τα **χωροταξικά σχέδια (Εθνικό & ειδικά χωροταξικά)** και του κτηματολογίου.

Αν δεν λυθούν έγκαιρα τέτοιου είδους προβλήματα, που ορθώς αναγνωρίζονται στο κείμενο του ΕΠΑΕ, μπορεί να βρεθούμε να έχουμε σχεδιάσει ένα πολύ ωραίο ΕΠ που όμως να μη μπορεί να «τρέξει» εξαιτίας τέτοιων κρίσιμων και καθοριστικών θεμάτων. Είναι επομένως επιτακτική η ανάγκη να προχωρήσουν όλα αυτά άμεσα και το ταχύτερο

δυνατό γιατί κάθε καθυστέρηση μετρά ως χαμένος χρόνος από την επιτυχία του ΕΠ και του ΕΣΠΑ γενικότερα.

- Στον άξονα 2 θεωρούμε ότι είναι σκόπιμο να προβλεφθούν ειδικές δράσεις για τις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις, που αποτελούν πολύ σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας.
- Και τέλος, κατά την προκήρυξη των δράσεων, να υπάρξει συντονισμός και συμπληρωματικότητα ανάμεσα στο ΕΠΑΕ και στα ΠΕΠ, αποφεύγοντας τις αλληλεπικαλύψεις.

Ελπίζουμε ότι αυτές οι απόψεις μας θα αποτελέσουν αντικείμενο μιας ενδιαφέρουσας και γόνιμης συζήτησης.

Λ.Γούτα, μέλος Επιστημονικής Επιτροπής Συνεδρίου